

EEN MERKWAARDIGE GANS BIJ NUMANSDORP.

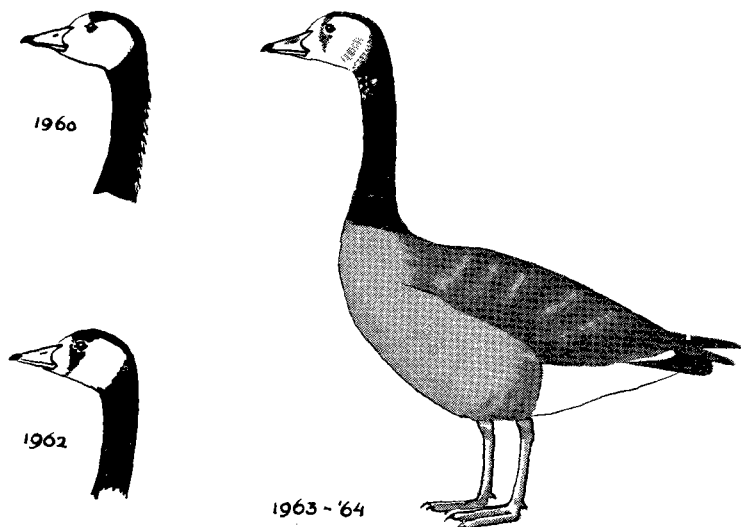
Op 15 en 22 oktober 1960 — de eerste maal samen met ons medelid de heer S. E. W. Engels — en op 28 en 29 oktober 1962, alsmede — 13 maal — in het tijdvak van 3 november 1963 tot 26 januari 1964 nam ik in het niet vrij toegankelijke gebied der Ambachtsheerlijkheid Cromstrijen bij Numansdorp een zeer merkwaardig type gans waar, dat zich altijd ophield tussen Grauwe Ganzen.

Korte karakteristiek: „Canadese Gans met Brandganskop en rose snavel en poten”.

Mijn eerste indruk, dat dit een kruising was van de Canadese Gans en Grauwe Gans, werd bevestigd door de mededeling van de Zweed Hans Borg in *Vår Fågelvärld* 21 (1962): 305—307.

Deze waarnemer zag op 24-9-'61 bij Skanssjön, Västmanland, alwaar zich in de herfst grote vluchten Canadese Ganzen ophouden (of -hielden), 4 bastaarden bij elkaar met daarbij staand een Canadese Gans en een Grauwe Gans. Op 26-9 kon hij zelfs één van de bastaarden zeer fraai fotograferen en deze vogel is — speciaal wat koptekening betreft — vrijwel identiek met het dier dat ik in 1962 waarnam.

Volgens de redactie van V.F. was de kruising *Branta canadensis* x *Anser anser* voordien reeds bekend, doch slechts van in gevangenschap levende dieren.

De dieren die ik in '60, '62 en '63 zag, tonen onderling en ook met de door Borg beschreven en afgebeelde vogel kleine verschillen; daar ik het exemplaar van '63—'64 vele malen onder gunstige omstandigheden rustig kon observeren met de 25 x kijker, geef ik hiervan de volgende beschrijving:

Grootte: als van een fors exemplaar van *A. anser*.

Snavel: licht rose met donkere nagel en soms meer, somtijds minder duidelijke grijzig doorschemerende vlek rondom de neusgaten. De grens van de bevedering en de zijkant van de bovensnavel heeft een vrij diep naar de snavelpunt gericht boogvormig verloop. (Bij *A. anser* is deze grens bijna recht.)

Kop: Om de snavelwortel bijna witte „kol”, aansluitend aan de keelband zoals *B. canadensis* die heeft, met dien verstande dat de oorstreek bij de bastaard niet zuiver wit is, maar ietwat vlekkerig „berookt”. Kruin zeer donker; naar achter doorlopend in de donkere nek en naar voren zich vlekkerig verbredend en zich voortzettend tot aan een donkere vlek vóór en onder het oog, welk laatste door een ring van witte veertjes omsloten wordt. Iris: donker. (De vorm van de oogvlek varieerde: ex. '60 vrijwel geen vlek voor en onder het oog; vogel '62 als het ware met brede donkere band verticaal door het oog, die — smaller wordend — tot de kinstreek reikt en zó de witte „kol” en de *canadensis*-keelvlek van elkaar scheidt net als bij de door Borg gefotografeerde vogel.)

Hals: zeer donker. In het veld bijna zwart. Duidelijke grens met de veel lichtere borst. Bij de keelstreek in het zwart enkele verspreide witte veertjes. [De vogel van '60 toonde een vrij vage grens van hals en borst; het dier van '62 een vrij duidelijke grens, evenals Borg's vogel. De vogel van '60 had mediaan in het onderste tweederde van de nek een smalle rij, enigszins uitstaande witte veertjes. Borg schrijft dat de bevedering van de hals meer bruin dan zwart was en dat deze de voor *Anser*-soorten typische lengtegroeven vertoonde. (Hij bezigt hiervoor de rake uitdrukking „vattenkammade”, d.i. alsof nat gemaakt en daarna doorgekamd). Dit kon ik bij de vogel van '63—'64 zeer belist niet waarnemen; de hals had m.i. de bevedering van *Branta*-type en was bijna zwart.]

Mantel: vrij egaal donker grauwbruin, met weinig opvallende dwarsbanden door lichtere dekveerzomen.

Borst en buik voor de poten: egaal licht grauwbruin; bij de flanken donkerder maar lichter dan de mantel.

Vleugel bovenzijde: vrijwel egaal donker. Dekveren wat lichter dan de slagpennen, maar toch zeer donker.

Boven en onder de staart: helder wit.

Staart: geheel vrijwel zwart: „*Branta*-staart”.

Poten: zeer licht grijzig rose; veel lichter dan bij *A. anser*. Ongeveer als bij Zilvermeeuw. De nagelkleur kon ik niet waarnemen.

Geluid: ik hoorde diverse malen een als „kroengg” genoteerde roep. De klank wekt verre reminiscenties aan de roep van de Kraanvogel. Dezelfde roep hoorde ik van *B. canadensis* in Oost-Flevoland.

Het geluid was zó kenmerkend, dat ik de vogel eraan herkende toen mijn hond hem eens in dichte mist opjoeg.

Wat het gedrag betreft: altijd waren de vogels samen met Grauwe Ganzen. Zij fourageerden ongeveer als deze. Elk jaar kwamen zij in de tijd van het

hoofdcontingent van de trekkende *A. anser*. Dat dit vogels uit Scandinavië zijn, is zeer waarschijnlijk: op 4-11-'62 werd een in Noord-Noorwegen gemerkte Grauwe Gans gesignaleerd (witte plastic halsring; med. J. A. van Ballegooijen, kooiker, en ITBON).

In '60 en '62 zijn de bastaardgansen zeker spoedig doorgetrokken; in '63—'64 bleef de vogel hangen tot 26 januari.

Van een „familieband” is mij niets gebleken; met name heb ik in de 4 jaren dat ik om Numansdorp waarneem, hier geen enkel exemplaar van de Canadese Gans gezien.

Enkele vragen en speculaties:

Het vrij geregeld waarnemen van een zó merkwaardige vogel in hetzelfde gebied doet de vraag rijzen of wellicht deze bastaardvorm niet zó zelden ontstaat, ofwel of de waarnemingen van '60, '62 en '63 betrekking hebben op één en dezelfde vogel (plaatstrouw op de trek). Zouden koptekening en andere details in het verenkleed bij een dergelijke bastaard met de jaren kunnen veranderen?

Volgens de redactie van Vår Fågelvärld is (was althans in 1962) onbekend of deze bastaard vruchtbaar kan zijn. Indien dit wel het geval zou wezen, dan zal wellicht de kruising van de bastaard met één van de oudersoorten resulteren in een moeilijker van die oudersoort te onderscheiden vogel. De wellicht bestaانبare vorm (*B.c.* x *A.a.*) x *B.c.* zou zeer veel kunnen lijken op de zuivere *B.c.* (Ook de beschreven bastaard zal men trouwens bij minder gunstige situatie voor observeren licht voor *B. canadensis* houden.)

Het is echter denkbaar, dat de hypothetische vorm (*B.c.* x *A.a.*) x *B.c.* en ook de beschreven bastaard door hun *A. anser*-voorouder — hetzij door erfelijkheid, hetzij door contact — meer dan de in Zweden uitgezette Canadese Gans tot trekken geneigd zouden zijn en dus relatief vaker en vroeger in het winterhalfjaar in Nederland zouden verschijnen. Het lijkt mij dan ook zaak elke „Canadese Gans” zo nauwkeurig mogelijk te observeren.

[De waarneming op 27-10-'63 aan de Knardijk — samen met de heer A. A. Hinloopen — van een „Canadese Gans” met een wit vlekje voor het oog, met een niet pikzwarte maar donker olijfgroene snavel met zwarte nagel, met niet zuiver witte doch wat „berookte” keelvlak en een vrij donkere borst was aanleiding tot deze speculatie. Kleurvariatie van (juv. ?) *Branta canadensis*?]

Mijn dank aan prof. dr. K. H. Voous, die mij de sleutel tot de door de waarnemingen van '60 en '62 ontstane puzzle — i.c. het Zweedse Tijdschrift — begin '63 toezond.

Numansdorp, 8 november 1964.

H. F. van der Lee.

VERMOEDELIJKE AZIATISCHE SPERWER IN NEDERLAND

Hens *et al.* (1960: 117) vermelden twee zeer grote Sperwers uit Nederland, die zij tot de Siberische vorm *Accipiter nisus nisosimilis* (Tickell) rekenen.